

OOK ZIJ HOREN ER BIJ.

In augustus 1986 verscheen een werkje over kraaien onder de titel "Ook zij horen erbij", van de hand van Pierre Maréchal en geïllustreerd door Maarten Smit. Het handelt over vogels die we veel zien, maar die we toch weleens met elkaar durven verwarren: de zwarte kraai - de kauw - de roek - de ekster - de Vlaamse gaai. Alle behoren zij tot de kraaien. Het werkje is zeer bevattelijk geschreven en leest vlot.

Dankzij de welwillendheid van de auteur kunnen we in deze en volgende Bero kranten telkens een deel laten verschijnen. In deze uitgave kan u de inleiding lezen en een gedeelte van het eerste hoofdstuk, dat handelt over de zwarte kraai.

DE KRAAIEN VRAGEN ONZE AANDACHT

Kraaien hebben bij veel mensen en vooral bij belangengroepen een slechte naam. Deze aversie is een relict uit vroeger tijden, dat bovendien haar sporen heeft achtergelaten in de huidige wetgeving. Sinds 1981 is de EG-Vogelrichtlijn in werking. Lidstaten zijn verplicht om deze bepalingen in de eigen nationale wetgeving te verwerken.

Op grond van de EG-Vogelrichtlijn behoren de kraaien te weten: Zwarte kraai, Kauw, Roek, Ekster en Vlaamse gaai, algeheel beschermd te zijn (artikel 2, artikel 5, het ontheffingsartikel 9 geeft alleen toestemming voor jacht in situaties waarin sprake is van belangrijke schade, artikel 10 verplicht de lidstaten tot onderzoek naar ekologisch verantwoorde methoden ter preventie van economisch nadeel).

Bij de huidige bescherming van zangvogels, waartoe de kraaien behoren, worden deze vogels gediskrimineerd. Er zijn andere kleine zangvogels (zoals lijsters), waarvan veel groter economisch nadeel te verwachten is dan van kraaien. Toch worden de eerste wel volledig beschermd, maar de grote zangvogels niet. De overheid meet aldus met twee maten.

Tenminste een deel van de reden waarom kraaien niet de bescherming genieten waar zij recht op hebben, hangt samen met vermeende belangen in de agrarische sektor en bij recreatie-jagers.

Het is daarom wenselijk dat bij klachten in het schadebeeld bijzondere situaties worden betrokken. Deze omstandigheden hebben invloed op het ontstaan van het economisch nadeel.

De EG-Vogelrichtlijn spreekt bij haar beschermingseis een aantal aspecten nadrukkelijk in een bepaalde volgorde uit: "De lidstaten nemen alle nodige maatregelen om de populatie van de in artikel 1 bedoelde soorten op een niveau te houden of te brengen dat met name beantwoordt aan de ecologische, wetenschappelijke, en culturele eisen, waarbij zij tevens rekening houden met economische en recreatieve eisen".

Het wordt hoog tijd dat de wetgever afstapt van het sterk verouderde "predator-proof model" bij schadebestrijding, maar zich middels regelgeving en initiatieven voegt naar verworven ecologische inzichten en internationale verplichtingen (artikel 10 EG-Vogelrichtlijn).

Er dient een algemeen fonds te komen om economische nadeel door vogels, buiten een nader vast te stellen variabele risikonorm, te vergoeden. Vogels zijn res communis, hun functioneren is in ons aller belang, ook al is daar niet iedereen van overtuigd.

Kraaien ontwikkelen zoekbeelden en voeren selectie binnen hun voedselgebied uit. Dat betreft zowel hogere als lagere voedselorganismen. Een dergelijke kwalitatieve selectie is ook in het belang van betrokken voedselsoort en aldus ook van de rekreatieve jager ! Tot dusver lijkt het niet bejagen van kraaien door jachthebbers in het algemeen niet in strijd te zijn met de verplichting tot het handhaven van een "goede" wildstand.

In dit artikel wordt een en ander over kraaien verteld. Het is slechts een deel van de ons ter beschikking staande informatie. Raaf, Bonte Kraai, Notenkraker zijn in Nederland zeldzaam, wintergast of invasiegast en zijn beschermd. Deze soorten, alsmede verschillende kauwenrassen die in de wintermaanden in onze streken aanwezig zijn, worden hierin niet besproken.

Omdat de kraaien in bepaalde opzichten enigszins overeenkomstige gedragingen hebben, is het aan te bevelen om ter nadere oriëntatie ook andere soorten door te lezen.

Lezenswaardig

- Ecoscript 12, De Ecologische en Economische Betekenis van Vogels - Ecologische preventie van vogelschade bevat o.a. de EG-Vogelrichtlijn
- Ecoscript 30N EEBVVV, De Economische Betekenis van Vogels - "Meer dan brood alleen"
- Ecoscript 16, Naar een ecologisch verantwoord Faunabeheer - een bijdrage tot de discussie over jagen, vangen en alternatieven voor het beheer van in wild levende diersoorten

Te bestellen bij :

Mondiaal Alternatief - EEBV Projekt
Postbus 1187
5602 BD Eindhoven

ZWARTE KRAAI

Zwarte kraaien (*Corvus corone*) zijn verguisde vogels. Zelfs de Latijnse naam deugt niet. *Corone* staat voor "grijze kraai", waarmee de Bonte Kraai is bedoeld. Beide zijn vormen van één soort.

De Bonte Kraai wordt *Corvus c. cornix* genoemd. Niet alleen mensen met bepaalde belangen, zoals boeren en rekreatiejagers, hebben dikwijls geen goed woord voor deze soort over, maar ook "natuurbeschermers" klagen in toenemende mate. Thijsse was in zijn Vogeljaar (1923) reeds negatief over de Zwarte Kraai. In onze tijd wordt de soort ontoelaatbare predatie van o.a. "weidevogels" verweten. Daarbij houdt men nauwelijks rekening met ecologische omstandigheden.

Zwarte kraai

Territoriale vogels

Territoriale Zwarte Kraaien zijn te vinden in voornamelijk kleinschalige biotopen met bomen, bosjes of bosranden langs akkers en weidegebieden. In dicht beboste gebieden neemt het aantal kraaienterritoria sterk af.

Het is gebleken, dat sinds de "blanken" Noord Amerika koloniseerden, een verwant van de Zwarte kraai, *Corvus brachyrhynchos*, daar sterk in aantal is toegenomen. Een soortgelijk proces speelt (-de) zich waarschijnlijk eveneens in Europa af.

Een territorium wordt altijd bewaakt door het mannetje. Het nest zit dikwijls op een plaats, waarvan het leefgebied goed kan worden overzien. Oude nesten worden vaak opnieuw gebruikt. De grootte van het territorium (+ 13 - 40 ha) hangt samen met de aard van het gebied, zoals bodemomstandigheden. Anderzijds heeft extra voedselaanbod geen aantoonbare invloed op de territoriumgrootte. De distributie van het voedsel in het leefgebied heeft wel effect op deze vogels, terwijl de mate van beschikbaarheid van de kwaliteit en kwantiteit van het voedsel vooral tot uitdrukking komt op populatieniveau. Tussen aangrenzende territoria bevindt zich dikwijls een gebied, waarin beide gebieden elkaar overlappen.

De eilegperiode is bovendien tussen de houders van territoria onderling gesynchroniseerd. Hierdoor ontstaat er een effectiever verdedigingssysteem tegen binnendringende soortgenoten. Naast het paartje kan in het territorium een of meer jongen worden aangetroffen die tot aan het nieuwe broedseizoen mogen blijven : gewoonlijk is de blijver een jong mannetje.

Zwermvogels

Op traditionele gronden, maar vooral onder druk van de samenstelling van het aantal verdedigde territoria, zijn er plaatsen waar jonge en ongepaarde Zwarte Kraaien zich concentreren. Dat zijn de z.g. vluchtarealen. Omdat een Zwarte Kraai gewoonlijk pas na het vierde levensjaar tot broeden komt, varieert de gemiddelde leeftijd gewoonlijk van een tot vier jaar. In zo'n groep bestaat harde selectie. Daarbij zijn deze gebieden minder geschikt als voedselgebied.

De Zwermvogels verkeren daarom daargaan in slechte konditie. De sterfte is bij hen groot en in de groep blijven uiteindelijk hoofdzakelijk mannetjes over. Bij slecht weer zijn de vluchtgroepen groter dan onder andere weersomstandigheden. Een en ander leidt ertoe dat vluchtvogels een sterk opportunistisch gedrag vertonen.

Open kultuurland en intensieve landbouwgebieden zijn voor Zwarte Kraaien minder geschikt. Dat komt tot uitdrukking in de lage reproductiecijfers bij vogels in die gebieden. Vluchtvogels kunnen er zich wel handhaven en verplaatsen en komen hierin dan dikwijls ook in grotere aantallen voor. Vuilstorten trekken voornamelijk zwermvogels aan. Op hun beurt maken deze vogels het de territoriale soortgenoten lastig. Vanwege allerhande kultureeltechnische maatregelen, het gebruik van kunstmest en pesticiden neemt in intensieve landbouwgebieden het aantal en de samenstelling van voedselinsekten af, zodat plantaardige kost voor deze vogels steeds belangrijker is geworden.

(wordt vervolgd)

Pierre Maréchal